

Kulturarv

Kulturhistorie og kulturmiljø i fremtidens by.

Københavns kulturhistorie findes både i form af helheder - kulturmiljøer - og af bevarede enkeltelementer. Et kulturmiljø er en aflæselig sammenhæng, der knytter sig til og formidler en fælles historie. Udpegningen af værdifulde kulturmiljøer er et bidrag til at inddrage vigtige historiske sammenhænge i byudviklingen. Men også vigtige enkeltstående spor af en ellers forvundet historisk sammenhæng kan bidrage med kontinuitet og identitet til nutidens og fremtidens by.

UDPEGNING AF KULTURMILJØER

Kortlægningen af de væsentligste kulturmiljøer i København bygger på følgende definition af et kulturmiljø: En aflæselig helhed af strukturer, anlæg, bygninger m.m., der samlet knytter sig til og formidler en fælles historie. Det kan være oprindelse, tidsepoke og/eller geografi, der har betydning for forståelsen af Københavns vigtigste fortællinger og udviklingstræk.

For at varetage og synliggøre Københavns kulturhistorie udpeges værdifulde kulturmiljøer som vist på kortet nedenfor. En nærmere beskrivelse af de enkelte kulturmiljøer findes i Redegørelsen.

Inden for de udpegede kulturmiljøer skal afgørelser om byggeri, nedrivning, anvendelsesændringer og lign. inddrage områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og/eller landskabelige værdier som beskrevet i redegørelsen for de enkelte udpegninger.

UDVIKLING I KULTURMILJØER

En væsentlig del af de udpegede kulturmiljøer rummer et potentiale for byudvikling eller -fornyelse og mange er i kommuneplanen udpeget til omdannelse på kort eller langt sigt. I planlægningen af byudviklingen skal det sikres, at der også tages højde for områdets kulturhistoriske værdier og sammenhænge, så de væsentlige kvaliteter kan udnyttes som et aktiv og synliggøres til gavn for bevarelsen og oplevelsen af byens historie såvel som for identiteten i de omdannede byområder.

Den foretagne vurdering af kulturmiljøerne er oversigtlig. En endelig vægtning af kulturmiljøhensynet i forhold til andre faktorer vil foregå i en konkret, detaljeret planlægning eller byggesagsbehandling.

KULTURHISTORISKE SPOR

Uden for de udpegede kulturmiljøer skal planlægningen af byudvikling og -omdannelse inddrage de konkrete områders indhold af kulturhistoriske spor og ske på baggrund af en vurdering af, hvilke kulturhistoriske elementer der skal bevares og indgå i den nye anvendelse af områderne.

REDEGØRELSE FOR KULTURARV

Baggrund

København er en velbevaret storby med en ret enkel og klar struktur. Byen rummer med sin mangeårige historie en lang række værdifulde kulturmiljøer, hvoraf nogle er af international og national betydning, mens andre alene er af regional eller lokal interesse. Den overvejende del af kulturmiljøerne er beskrevet indgående gennem tiden. Det aktuelle behov for beskrivelse knytter sig derfor primært til at begrunde udvælgelsen og påpege de forskellige former for sammenhænge som grundlag for forvaltningen af kulturmiljøerne.

Dele af den københavnske kulturarv har tidligere været beskrevet i bydelsatlas. Udover vurdering af enkeltbygningers bevaringsværdi, er der her beskrevet og vurderet en række bebyggelsesmæssige strukturer og sammenhænge. I 2003 kom "Byskabsatlas København" med fokus på rumlige hovedtræk og overordnede fysiske kvaliteter i de københavnske bydele.

Endvidere er der for områder udpeget til områdeløft udarbejdet et såkaldt "Visuelt bygningsregister" med enkeltbygningsvurderinger samt en beskrivelse af de kulturhistoriske forhold i de undersøgte områder. Med udgangspunkt i alle disse vurderinger af den københavnske bygningskulturarv er der i mange lokalplaner formuleret bevaringsbestemmelser for både enkeltbygninger og større bebyggelser.

Den foretagne registrering af kulturmiljøer er ikke et sammendrag af tidligere undersøgelser af bygninger og strukturer. Registreringen baserer sig på helhedsbetragtninger, hvor kulturhistoriske, arkitektoniske, byplanmæssige og landskabelige kvaliteter er vurderet sideordnet.

Mange af de kulturmiljøer, der er udpeget som væsentlige, er tidligere erkendt som værdifulde, mens andre ikke har været behandlet i de tidligere registranter og undersøgelser. Det skyldes, at vurderingen af kulturhistoriske kvaliteter, der ikke nødvendigvis knytter sig til en markant fysisk fremtræden, er sket i samme arbejdsgang som den øvrige vurdering. Dette er sket ved samarbejde mellem Teknik- og Miljøforvaltningen og Københavns Museum.

Kriterier for udpegning

For at et område kan udpeges som et kulturmiljø skal det opfyldes bestemte kriterier, der skal sikre en skelnen mellem bygningsbevaring/fredning og kulturmiljø. De udpegede kulturmiljøer opfylder følgende kriterier:

- rummer en væsentlig og fysisk aflæselig kulturhistorisk fortælling om en udvikling eller periode
- relaterer sig til en eller flere af de udvalgte fortællinger
- består af flere elementer, dvs. bygninger, strukturer, anlæg, veje, vand, beplantning mv.
- omfatter et afgrænset område som kan rumme flere delområder, der tilsammen udgør en helhed

- rummer en fortælling, der er mere end summen af de bærende elementer tilsammen
- hæver sig over tilsvarende områder i kraft af det helstøbte miljø og/eller kvaliteten af bevaringsværdierne.

For at sikre, at alle væsentlige temaer og epoker i Københavns historie, som der stadig findes bevarede eksempler på, blev undersøgt i kortlægningen, blev de vigtigste fortællinger om Københavns udvikling og karakter valgt som styrende. Som overordnede fortællinger om København er valgt: København som hovedstad, København som havneby, Produktionens København og Københavnerens velfærd.

København som hovedstad

Den væsentligste fortælling om København er byens rolle og udvikling som hovedstad og væsentligste by i et rige af vekslende udstrækning gennem næsten 600 år. Hertil hører følgende udpegede kulturmiljøer (download nærmere beskrivelser nederst på siden):

1.1 Slotsholmen

1.2 Københavns Middelalderby

1.3 Fæstningsringen

1.4 Københavns nyere befæstning

1.5 Holmen inklusive Orlogshavnen, Nyboder, Holmens Kirkegård og Søkvæsthuset

1.6 Rosenborg Slot/Kongens Have

1.7 Frederiksstaden

1.8 Valby landsby

1.9 Hovedbanegården

1.10 Indre Bys universitetscampus

1.11 Nørre Campus

1.12. Christiania

København som havneby

Uden mulighederne for besejling, også med nutidens skibe, ville København ikke have udviklet sig til hovedstad og storby. Havnen med produktion, handel, transport, fiskeri, rekreation er en grundlæggende fortælling om Københavns udvikling og identitet. Hertil hører følgende udpegede kulturmiljøer (download nærmere beskrivelser nederst på siden):

2.1 Christianshavn

2.2 Nyhavn

2.3 Slusen, Bådklubben Valby mm.

2.4 Nordhavn

2.5 Langelinie

2.6 Sundby Sejlforening

Produktionens København

Handel og søfart har også dannet grundlag for produktionens København. Udviklingen af virksomheder, der er vokset med den teknologiske udvikling og de udvidede transportmuligheder, har betydet arbejdspladser til københavnernes og givet byen identitet. Produktionens udvikling har også sat sig spor i form af forskellige typer arbejderboliger, servicefunktioner og institutioner mv. Hertil hører følgende udpegede kulturmiljøer (download nærmere beskrivelser nederst på siden):

3.1 Rud. Rasmussens Snedkerier

3.2 Holger Petersens Tekstilfabrik

3.3 Den Brune og Hvide Kødby

3.4 Carlsberg og Glyptoteket

3.5 H.C. Ørstedværket

3.6 Refshaleøen B & W

3.7 Håndværkerbyen i Valby

3.8 Filmbyen i Valby

3.9 Novo-Novozymes Fabrik (delvis beliggende i Frederiksberg Kommune)

Københavnernes velfærd

De store byplaner, idealer om boliger med lys og luft, rekreation, sundhed, forsorg, uddannelse m.m. har især præget Københavns udvikling siden midten af 1800-tallet, også ved udvidelsen med nye bydele. Derfor ligger der en væsentlig fortælling om denne del af Københavns identitet i de nyere kvarterer. Hertil hører følgende udpegede kulturmiljøer (download nærmere beskrivelser nederst på siden):

4.1 Bispebjerg Hospital

4.2 Sundholm

4.3 De gamles By

4.4 Enghavevej/Baunehøj Allé

4.5 Genforeningspladsen

4.6 På Bjerget inkl. Grundtvigs Kirke, Bispeparken og kirkegården

4.7 Kvarteret ved Ellebjerg Skole inkl. idrætsareal, Frederiksholm Kirke og HF Frem

4.8 Tingbjerg

4.9 Sjællandsgadekvarteret inkl. Sjællandsgade Skole, badeanstalt og Simeons Kirke

4.10 Brumleby

4.11 Kartoffelrækkerne

4.12 Kildevældskvarteret

4.13 Vigerslev Haveby

4.14 Lersøparken inkl. haveforeninger

4.15 Valbyparken inkl. haveforeninger

4.16 Fælledparken og Østerbro Stadion

4.17 Assistens Kirkegård

4.18 Vestre Kirkegård

De værdifulde kulturmiljøer inden for de fire fortællinger er beskrevet med oplysning om afgrænsning, begrundelse, sårbarhed og potentiale mv. Tidsmæssigt dækker de udpegede kulturmiljøer fra middelalderen til nyere tid, og udpegningen er tilstræbt så bred, at de væsentligste historiske forløb og sammenhænge mellem udviklingen indenfor forskellige temaer belyses.

Mange kulturmiljøer er helt eller delvis omfattet af forskellige former for beskyttelse: bygnings-, fortidsminde- eller naturfredning, bevarende lokalplaner etc. Oplysninger om bygningsfredning kan findes hos Kulturstyrelsen.

Hos Kulturstyrelsen kan man også læse mere om kulturmiljøer og kulturarv, fortidsminder etc., herunder bl.a. om de 25 nationale industriminder i Danmark, som den daværende Kulturarvsstyrelse udpegede i 2007. Heraf ligger de 10 helt eller delvist i Københavns Kommune, og 8 af dem er helt eller delvist vurderet at udgøre værdifulde kulturmiljøer (Holmen, jernbanen fra Hovedbanegården, Rud. Rasmussens Snedkerier, Den Brune og Hvide Kødbý, Carlsberg, H.C. Ørstedværket, Håndværkerbyen i Valby og Novo-Novozymes Fabrik).

Oplysninger om de gældende lokalplaner kan findes på www.kk.dk/lokalplaner.
Mere information om både indholdet af en del af de udpegede kulturmiljøer og om hele Københavns kulturarv og historie kan findes hos Københavns Museum på www.copenhagen.dk